

Tartu Linnavalitsus

14.03.2023 nr 9.5-2.2/22-
23/20/14

**Tartu Aleksander Puškini Kooli haldusjärelvalve
õendi kinnitamine**

Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 84 lõike 1 ja § 87 lõike 1 ning haridus- ja teadusministri 24.05.2022 käskkirja nr 155 „Volituse andmine riikliku ja haldusjärelvalve teostamiseks, tegevuslubade andmiseks ning huvihariduse õppekavade registreerimiseks Eesti hariduse infosüsteemis“ punkti 4 alusel.

1. Kinnitan Tartu Aleksander Puškini Kooli haldusjärelvalve õendi (lisatud).
2. Kooli pidajal palume esitada õendis tehtud ettekirjutuste täitmise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile kirjalik aruanne ettekirjutuste täitmist tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul peale ettekirjutuse tähtaega.
3. Käesolevat korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Katrín Ohakas
peaekspert

Koopia: apkool@apkool.ee

Katrín Ohakas
735 4068
katrin.ohakas@hm.ee

ÕIEND

HALDUSJÄRELEVALVE KOHTA TARTU ALEKSANDER PUŠKINI KOOLIS

SISSEJUHATUS

1.1. Tartu Aleksander Puškini Kool (edaspidi *kool*) on Tartu linna (edaspidi *pidaja*) hallatav munitsipaalõppeasutus aadressil Uus 54, 50606 Tartu, Tartumaa.

1.2. Haldusjärelevalvet teostati koolis Haridus- ja Teadusministeeriumi õiguspoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaeksperdi 25.11.2022 korraldusega 20/1 „Haldusjärelevalve algatamine Tartu Aleksander Puškini Koolis“.

1.3. Järelevalves oli vaatluse all, kuidas koolis tagatakse eesti keele ja eestikeelse õppe korraldus ning kas see võimaldab põhikooli lõpetajatel jätkata õpinguid eesti õppekeelega õppeasutuses; missuguseid metoodikaid ja õppematerjale kasutatakse eesti keele õpetamisel; kas eesti keele õpetajad on läbinud teises keeles õpetamise koolituse; kas õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja eesti keele oskuse tase vastab nõuetele.

1.4. Järelevalvet eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamise üle teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaeksperdi Katrin Ohakas, Keeleameti peaeksperdi Renata Laas ja Riigikontrolli audiitorid.

1.5. Järelevalve algas 30.01.2023.

1.6. Järelevalves vesteldi eesti keele õppe korraldusest kooli direktori ja pidajaga, eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajatega, tutvuti kooli dokumentatsiooniga selles valdkonnas ja õppekeskkonnaga, võrreldi õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni tõendavaid dokumente ja Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekandeid.

KOKKUVÕTE

Tartu Aleksander Puškini Kool on Tartu linnas tegutsev üldhariduskool, mis korraldab õpet I–III kooliastmes. Seisuga 30.01.2023 õppis koolis 604 õpilast ja töötas 65 õppe- ja kasvatusala töötajat, neist üks lapsehoolduspuhkusel. Käesoleva õppeaasta alguses asus kooli õppima üle 180 Ukraina päritolu õpilase. Koolis on lõimitud aine- ja keeleõppe klassid (edaspidi *LAK-õppeklassid*), keelekümbelklassid, klassid erivajadustega õpilastele ja Ukraina sõjapõgenikele.

Kooli õppekava üldosa ja kõikide ainevaldkondade kavad vajavad muutmist ja täiendamist. Üldosas pole kirjeldatud kooli eripära ja väärtusi, esitamata on kasutatava mitteametliku hindamissüsteemi viie palli süsteemi teiseks ümberõppimise põhimõtteid, õpetajate koostöö ja planeerimise põhimõtteid ning tunniarvustust plaanis on II ja III kooliastmes märgitud õppeaineks „tööõpetus“, mille asemel peaks olema kaks eraldi õppeainet - „tehnoloogiaõpetus“ ning „käsitöö ja kodundus“, mille vahel õpilased teevad valiku.

Koolis on õpilasi, kes õpivad põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi, kuid kooli õppekava ei kirjelda lihtsustatud õppetaseme õppetöö korraldust.

Õppeainete klasside ainekavad pole ühendatud ainevaldkonna kavadeks ning loodusainete ainekavad pole kooskõlas kehtivate õigusaktidega. Paljud ainekavad on venekeelsed.

Eesti keele tundide arv kooli tunniplaanis on kooskõlas õigusaktides sätestatu ja kooli õppekava tunnijaotusplaanis kehtestatuga. LAK-õppe klassides on eestikeelse õppe maht käesoleval õppeaastal erinevates klassides vahemikus 40–75% ja keelekümblusprogrammi kohanemismudeli klassides on õpe 100% eestikeelne.

Järelevalves vaadeldi üheksat tundi: kolme eestikeelset ainetundi ja kuut eesti keele tundi. Neljas tunnis üheksast olid õpetajad tunni töö kavandanud selliselt, et õpilaste eesti keele oskust oli raske hinnata, kuna õpetajad ei andnud õpilastele rääkimist aktiveerivaid ülesandeid, õpilastel oli väga vähe võimalusi tunnis rääkida ja osa õpilasi ei kasutanud neidki väheseid võimalusi ära. 8. ja kahes 9. keelekümblusklassis vaadeldud tundide põhjal võib väita, et õpilaste keeleoskus vastab nõutavale tasemele ja on piisav põhikoolijärgselt õpingute jätkamiseks eestikeelsetes õppeasutustes.

Info koolis ja kooli veebilehel on suures osas eestikeelne. Vene keeles esitatakse vaid see osa infost, millest iseseisev arusaamine on vajalik noorematele õpilastele ja Ukraina sõjapõgenike peredele. Eesti keele õpetajatel ning mitmel eesti keeles ainet õpetaval õpetajal pole kindlat klassiruumi ning tunnid toimuvad erinevates klassides, seetõttu kasutatakse tagasihoidlikult ka „rääkivaid seinu“ ja tunnis suuremaid visuaalseid materjale ja erinevaid õpikeskusi.

Kool on koostanud sisehindamise aruande perioodi 2017–2022 kohta. Aruandes on välja selgitatud kooli tugevused ja parendusvaldkonnad. Sisehindamisel on märgatud, et põhikooli eesti keele lõpueksamit tulemused on lüüdnud viimastel aastatel oluliselt. B1 keeletaseme saavutanute osakaal on koolis viimastel aastatel vähenenud, eriti tuntuks on see vene õppekeele klasside õpilaste puhul. Kooli arvates on üheks põhjuseks COVID-pandeemiast tingitud veebipõhine õppetöö ja vähenenud suhtlemisvõimalused; teiseks põhjuseks aastaid tagasi valitud õppematerjalide komplekt, mis ei toeta nüüdisaegset keeleõpet, ning kolmandaks hariduslike erivajadustega õpilaste suur osakaal.

Koolis ei ole pakutud nõrgema eesti keele oskusega õpilastele keele paremaks omandamiseks täiendavaid võimalusi. Õpilastele eesti keeles suhtlemise võimaldamiseks on Tartu linna mitme kooliga tehtud koostööprojekte ja õpilased on osalenud eestikeelsetes muuseumiprogrammides.

Üldtööplaanis on õppeaasta eesmärk ja meetmed nimetatud, kuid pole määratletud konkreetseid tegevusi ega ülesandeid nende eesmärkide täitmiseks. Puuduvad ka nende tegevuste eest vastutajad ja tähtsajad. Üldtööplaanis tegevuskava koosneb rutiinsetest tegevustest ja tavapärase õppetöö korraldamisega seotud sündmustest ning üritustest, mida ei ole seotud õppeaasta eesmärkide ja meetmetega.

Positiivsena saab välja tuua, et kool on eesmärgi seades võtnud keskmise õpilase ja tema arengu, sealhulgas pööranud tähelepanu ka keeleõppele.

Koolil on eestikeelsele haridusele ülemineku tegevuskava aastateks 2022–2026, mis on kooskõlas sisehindamisel tehtud järeldustega ja kooli üldtööplaanis esitatud eesmärkide ning meetmetega.

Koolis ei saa nõutava kvalifikatsiooniga õpetajate osakaalu hinnata piisavaks. 64-st õppe- ja kasvatusala töötajast on nõutav kvalifikatsioon 37-l (58%), kes annavad 66% ainetundidest. Nõutav kvalifikatsioon puudub 27 pedagoogil, kellest 13ga on sõlmitud tähtsajatu tööleping. Ametikohale nõutav riigikeele oskuse tase puudus kuuel õppe- ja kasvatusala töötajal.

Eesti keelt teise keelena või eesti keelt ja kirjandust õpetavad üheksa õpetajat ja neist kahel on nõutav kvalifikatsioon ja keeletase. Kooli eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas, samuti ka sisehindamise aruandes ei ole käsitletud eesti keele õpetajate kvalifikatsiooni ega vajalike õpetajate olemasolu.

Teises keeles õpetamise metoodika pikemal kursusel on perioodil 2018–2022 osalenud kokku kaksteist eesti keele ja eesti keeles õpetavat õpetajat 28st. Kaheksal õpetajal on LAK-õppe metoodikakoolitused läbitud vahemikus 2012–2015. Peale LAK-õppe koolituste teistel metoodikakoolitustel õpetajad osalenud ei ole.

Positiivse näitena saab esile tuua, et kool on ise mitmeid keelekümbelse ja LAK-õppe metoodika kursusi korraldanud ning piirkonna koolituskeskuseks kujunenud.

Koolis töötas järelevalve ajal üks eripedagoog, kolm koolipsühholoogi, neli logopeedi ja sotsiaalpedagoog. Nõuetekohase kvalifikatsiooniga on üks logopeed ja üks koolipsühholoog, teistel tugispetsialistidel nõuetekohane kvalifikatsioon puudus ning seega pole vastav tugiteenus tagatud.

OLUKORRA KIRJELDUS

1. Õppekava vastavus nõuetele

Käesolevas järelevalves on küll vaatluse all eesti keele õppega seonduv, kuid kuna kooli õppekava on tervikdokument, mis on koolis õpingute aluseks ja milles eelkõige tuuakse välja kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames, oli õppekava järelevalves siiski vaatluse all tervikuna. Eesti keele õpet puudutavat ei ole õppekavast tõhus eraldada ning muust õppes isoleerituna käsitleda.

Kooli õppekava on kehtestatud 2014¹ ja viimati muudetud 2022 novembris². Viimasele õppekava muudatusele on arvamuse andnud õppenõukogu³ ja hoolekogu⁴. Õpilasesindus õppekava muudatuse arutanud ei ole.

Direktor selgitas, et õpilasesinduse esindaja on hoolekogu koosolekul ja võtab sealtkaudu arutelust osa. Kuna eestikeelse õppekava lugemine ja sellest arusaamine on põhikooli õpilastel raske, siis nad ei ole suutelised seda dokumenti läbi töötama. Direktori sõnul ta ei oska öelda, kas õpilasesindus on õppekava arutanud, sest alati nad ei protokollid ka oma koosolekuid.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse⁵ (edaspidi *PGS*) kohaselt kooli õppekava koostamise, rakendamise ja demokraatliku korralduse eest vastutab direktor, kaasates õppekava koostamisse erinevate huvirühmade esindajaid. Eriti oluline on õpilaste kaasamine, et kujundada neis seeläbi mitmeid üldpädevusi ja vastutust oma õppimise eest.

Ka kooli õppekava⁶ sätestab, et õppekava muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule. Seega pole kool toiminud ka oma õppekavas kehtestatu kohaselt.

Viimased õppekava muudatused, mille direktor kehtestas 2022 novembris, puudutasid tunnijaotusplaani, sh eesti keeles õpetatavate õppeainete loendit ja mahtu. Muudatuse arutati

¹ Direktori 16.09.2014 käskkirj nr 163 „Tartu Aleksander Puškini Kooli õppekava kehtestamine“.

² Direktori 03.11.2022 käskkirj nr 190 „Tartu Aleksander Puškini Kooli õppekava muudatuste kehtestamine“.

³ Õppenõukogu 30.08.2022 koosoleku protokoll nr 4.

⁴ Hoolekogu 30.08.2022 koosoleku protokoll nr 4.

⁵ PGS, § 24 lg 3.

⁶ Tartu Aleksander Puškini Kooli õppekava; üldosa p 16.3.

õppenõukogus ja hoolekogus augustis, enne õppeaasta algust, ja septembris alustati 2022/2023. õa õppetööd muudetud tunnijaotusplaani järgi, mis ametlikult kehtestati alles novembris. Direktor selgitas, et õppekava muudatustega tegeldi eelmise õppeaasta jooksul, muudatused puudutasid tunnijaotusplaani ja juba maikuus olid õpetajate koormused uue tunnijaotusplaani järgi kokku lepitud, mistõttu kõigil oli vajalik info olemas.

Õppekava on kooli õpingute alusdokument, millest lähtuvalt korraldatakse õppetööd. Õppekavas sätestatu ja koolis toimuv õppetöö peavad olema omavahel kooskõlas igal ajahetkel, seepärast on oluline jälgida, et kõik muudatused oleksid kehtestatud õppekavas enne, kui selle alusel hakatakse õppetööd korraldama.

Põhikooli riikliku õppekava⁷ (edaspidi *PRÕK*) kohaselt koosneb kooli õppekava üldosast ja ainevaldkonna kavadest. Järelevalves esitatud ainekavad ei ole direktori käskkirjaga kehtestatud. Neid ei ole esitatud arvamuse saamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ega õppenõukogule⁸.

Direktor selgitas, et 2014. aastal, kui kehtestati õppekava, siis kehtestati ka ainekavad, aga neis tehtud muudatusi kehtestatud ei ole. Arendusjuhi sõnul vaadati 2022. aasta lõpus ainekavad üle ja tehti neis muudatusi.

Ainekavad on osa õppekavast kui tervikust ning igapäevase õppeprotsessi oluliseks alusdokumendiks. Kui muudeti õppekava üldosas olevat tunnijaotusplaani ja eesti keeles õpetatavate õppeainete loendit ja mahtu, siis pidid need muutused kajastuma ka ainekavades. Õppetöö kavandatud muudatuste järgi algas juba septembris, kuid ainekavadesse viidi vajalikud muudatused sisse alles detsembris-jaanuaris.

Eeltoodust lähtudes ei ole õppekava muudatusi kehtestades järgitud PGSi⁹ ja PRÕKi¹⁰ nõudeid, mille kohaselt koosneb kooli õppekava üldosast ja ainevaldkondade kavadest, mille kehtestab direktor, esitades need enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.

Järelevalves esitatud õppekavas¹¹ on järgmised puudused.

- 1) Õppekava üldosas on sätestatud, et kehalises kasvatuses, muusikas, tööõpetuses, kunstis ning valikainetes kasutatakse mitmeeristavat hindamist. PGSi¹² kohaselt hinnatakse teadmisi, oskusi ja vilumusi viiepallisüsteemis. Kool võib küll välja töötada oma hindamissüsteemi, kuid hiljemalt II kooliastme lõpuks peab olema võimalik hinded ja hinnangud teisendada viiepallisüsteemi¹³. Mitmeeristava hindamise korral ei ole teisendamine võimalik.
- 2) Õppekava üldosa punktis 15 on esitatud õpetaja töökava koostamise põhimõtted, mis oli nõue 2013 kehtinud PRÕKi redaktsioonis. Kehtiva PRÕKi¹⁴ alusel tuleb kooli õppekavas kirjeldada õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtteid, sh lõimingu korraldamisel ainevaldkonna sees ning ainevaldkondade vahel.
- 3) Õppekava üldosas pole esitatud kooli väärtusi ega eripära¹⁵. Samas on eripära koolil kindlasti olemas, see avaldub kooli nimes (Aleksander Puškini Kool) ja erinevate õppekeelte kasutamises.

⁷ Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava), § 24 lg 5.

⁸ PRÕK, § 24 lg 4.

⁹ PGS, § 17 lg 2.

¹⁰ PRÕK, § 24 lg-d 4 ja 5.

¹¹ Direktori 16.09.2014 käskkiri nr 163 „Tartu Aleksander Puškini Kooli õppekava kehtestamine“.

¹² PGS, § 29 lg 2.

¹³ PRÕK, § 21 lg-d 4 ja 5.

¹⁴ PRÕK, §24 lg 6 p 9.

¹⁵ PRÕK, § 24 lg 6 p 1.

- 4) Tunnijaotusplaanis on ühe õppeainena märgitud „tööõpetus“ ka II ja III kooliastmes, kuid PRÕKi¹⁶ kohaselt pole alates II kooliastmest õppeainena tööõpetust, on tehnoloogiaõpetus ja käsitöö ning kodundus. Õpilased saavad nende vahel teha valiku.
- 5) Direktori selgituse kohaselt õpivad kõik 4. klassi õpilased koos tehnoloogiaõpetust, mis sisaldab suurel määral arvutiõpetusega seonduvat, ning eraldi tehnoloogiaõpetust ja käsitööd ning kodundust hakatakse õppima 5. klassist.

Taoliselt toimides pole koolis lähtunud PRÕKis¹⁷ sätestatust, mille kohaselt tehnoloogiavaldkonda kuuluvad kolm õppeainet: 1) tööõpetus, mida õpitakse 1.–3. klassini; 2) tehnoloogiaõpetus, mida õpitakse 4.–9. klassini; 3) käsitöö ja kodundus, mida õpitakse 4.–9. klassini.

Vastuolud PRÕKis sätestatuga esinevad kõikides ainevaldkonnakavades.

- 1) Kõigi õppeainete ainekavad on esitatud klasside kaupa eraldi dokumendina, kuid PRÕKi¹⁸ kohaselt koosneb kooli õppekava üldosast ja ainevaldkonna kavadest. Seega on klassiti esitatud õppeainete ainekavad ühendamata ainevaldkonnakavadeks.
- 2) 9. klassi kirjanduse, 7.–9. klassi võõrkeelte ainekavades kasutusel olev 11punktiline hindeskaala ei vasta PRÕKis¹⁹ sätestatule, mille kohaselt on positiivse tulemuse saamiseks vaja saavutada 50% punktide arvust; ainekavades olev hindamiskaala võimaldab positiivse tulemuse saavutada 48% punktidega ja on selliselt vastuolus ka kooli õppekava üldosas välja toodud hindamisjuhendiga.
- 3) Loodusõpetuse 1. klassi ainekavas on esitatud õpitulemuste, teemade ja sisuna kõik riiklikus ainekavas I kooliastmes toodud teemad, sisu ja õpitulemused ning samu teemasid ja sisu korratakse 2. ja 3. klassis, mis pole otstarbekas. III kooliastme loodusõpetuse ainekavas on aluseks võetud ainekava aegunud versioon. 2014 uuendati 7. klassi ainekava teemasid, sisu ja õpitulemusi ning kooli ainekava peab vastama kehtivale riiklikule ainekavale²⁰.
- 4) Geograafia ja bioloogia ainekavas kasutatavad terminid ja nendega seotud sisu ei ole kooskõlas riiklikes ainekavades esitatuga²¹.
- 5) Keemia ainekava ei ole vastavuses kehtiva riikliku ainekavaga²². Kooli ainekava aluseks on võetud praeguseks kehtetu riikliku keemia ainekava versioon, mida muudeti 2014. aastal. Keemia ainekavas pole esitatud õpitulemusi, mida nõuab PRÕK²³. Väljundipõhise õppekava koostamisel on kõige olulisemad õpitulemused, mis tuleks esimesena välja tuua ja seejärel nende saavutamiseks mõeldud sisu, mõisted ja praktilised tööd.
- 6) Inimeseõpetuse ainekavas esitatud üldpädevused ei vasta kehtivale riikliku õppekavale²⁴, kuna puudub digipädevus.
- 7) Muusika 6.–9. klassi ainekavades puudub üldpädevustest digipädevus²⁵.
- 8) Puuduvad ajaloo õppeainega saavutatavad üldpädevused, mis lähtuvad PRÕKist²⁶. Ajaloo 5. klassi ainesisu on üle paisutatud. Tegemist on sissejuhatava kursusega, mille raames tehakse esmane tutvus õpilasele tuttavate näidete toel. Hetkel on siia lisatud ka 6. klassi ainesisu. Ajaloo 5. ja 6. klassi ainekavas välja toodud ainepädevused ei ole jõukohased ega vasta õpilaste tavamõistelise mõtlemise tasemele. Nt „oskab mõista inimkonna ajaloos

¹⁶ PRÕK, § 15 lg 3 p 17.

¹⁷ PRÕK, lisa 7 p 1.2.

¹⁸ PRÕK, § 24 lg 5.

¹⁹ PRÕK, § 21 lg-d 3 ja 4.

²⁰ PRÕK, lisa 4.

²¹ PRÕK, lisa 4.

²² PRÕK, lisa 4.

²³ PRÕK, § 24 lg 7.

²⁴ PRÕK; lisa 5.

²⁵ PRÕK, lisa 6.

²⁶ PRÕK, § 4 lg 4.

toimunud sotsiaalsete muutuste põhjuseid ja tagajärgi“ võib olla jõukohane põhikooli lõpuks, samuti pole 5. klassi õpilane suuteline kirjutama esseed.

9) Puuduvad 5.–7. klassi eesti kirjanduse ainekavad ja 8. klassi kunsti ainekava.

Kooli õppekava²⁷ sätestab, et III kooliastmes on õpilastel võimalik valida kaks valikõppeainet järgmiste ainete hulgast: eetika ja psühholoogia, eesti keel gümnaasiumisse astujale, inglise keele grammatika, programmeerimine. Ukrainast tulnud õpilastele on valikõppeaineks eesti keel. Ainekavades pole esitatud kõigi õppekavas nimetatud 8. ja 9. klassi õpilastel valitavate ainete ainekavasid. Esitamata on eetika ja psühholoogia, inglise keele grammatika, programmeerimise ja Ukraina päritolu õpilaste eesti keele ainekavad.

Koolis on õpilasi, kes õpivad põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava²⁸ (edaspidi PRLÕK) järgi. Viide PRLÕKile on ka kooli õppekava üldosas, kuid kooli õppekava ei kirjelda lihtsustatud õppetaseme õppetöö korraldust²⁹, sealhulgas hindamise erisust, lihtsustatud õppel õpilaste põhikooli lõpetamise tingimusi ja korda.

Kui lihtsustatud õppe õpilased õpivad eriklassis, mitte tavaklassi koosseisus, tuleb esitada kooli õppekavas ka vastava õppetaseme ainekavad³⁰. Kooli õppekava lisadena ei ole esitatud lihtsustatud õppetaseme ainekavasid.

Lihtsustatud õppe tunnijaotusplaanis on 3. ja 4. klassis nädala koormuseks märgitud 25 tundi, kuid tundide kokku arvutamisel on see 27. Eesti keelest erineva emakeelega õpilastele ei saa rakendada valikainete tunde enne 5. klassi, sest tundide maht nädalas ei tohi ületada PLRÕKis³¹ märgitud maksimummahtu.

Osa klassiti esitatud ainekavadest on venekeelsed. Keeleseadus³² sätestab, et riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste asjaajamine toimub eesti keeles, ning kooli õppekava peab olema täies mahus eesti keeles.

Õppekava üldosa ja ainekavad vajavad keelelist toimetamist.

1.1. Ettepanekud direktorile

- 1.1.1. Koostada ja esitada õppekava eesti keeles ning jälgida, et keelekasutus vastaks eesti kirjakeele normile.
- 1.1.2. Esitada õppekavas valikainete ainekavad, et õpilased saaksid valikut tehes lähtuda ainekavas esitatud õpitulemustest ja õpisisust ning oleksid teadlikud, mida ja kuidas nad õppima hakkavad.
- 1.1.3. Kaaluda ainekavades õppekirjanduse ja -materjalide esitamise vajadust, praeguses õppematerjalide loetelus on viited aegunud materjalidele, nt koolielu.ee.
- 1.1.4. Kaaluda ainekavades eesmärkide alajaotuse (arendavad, kasvatuslikud, õppeeesmärgid) vajalikkust. Tegemist on ühtsete õppe- ja kasvatusesmärkidega.
- 1.1.5. Hindamise osa ainekavades täiendada õpilaste enesehindamise võimaluste ja tingimustega.
- 1.1.6. Õppeaine ainekava ülesehituses liikuda üldisemast detailsema poole: esmalt tuua välja kooliastme üldised eesmärgid ja seejärel kirjeldada klasside kaupa õpitulemused ja nende saavutamiseks vajalik õppesisu.
- 1.1.7. Kasutada kooli ainekavades riiklikes ainekavades kasutatavat terminoloogiat.
- 1.1.8. Tõsta ainekavades õpitulemused ainesisust ettepoole, kuivõrd need määravad õppeprotsessi.

²⁷ Tartu Aleksander Puškini Kooli õppekava, p 3.4.

²⁸ Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“.

²⁹ Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“, lisa 1 p 4.1..

³⁰ PLRÕK, § 4 lg 1.

³¹ PLRÕK, lisa 1 p 4.6.

³² Keeleseadus, § 10 lg 1.

1.2. Ettekirjutused pidajale

- 1.2.1. Tagada kooli õppekava vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrusele nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ järgmistes osades:
- 1.2.1.1. Tagada kooli õppekava üldosas kooli väärtuste ja eripära esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktis 1 kehtestatud.
- 1.2.1.2. Tagada kooli õppekavas õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtete kirjeldamine lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktis 9 kehtestatud.
- 1.2.1.3. Tagada kooli õppekavas viiepallisüsteemi asemel kasutatava teistsuguse hindeüsteemi viiepallisüsteemi teisendamise põhimõtete sätestamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 21 lõikes 4 kehtestatud.
- 1.2.1.4. Tagada õpilastele õppeainete „tehnoloogia“ ning „käsitöö ja kodundus“ võimaldamine alates 4. klassist ja vastava korralduse esitamine kooli õppekavas, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisa 7 kehtestatud.
- 1.2.1.5. Tagada keele ja kirjanduse, võõrkeelte, matemaatika, loodusainete, sotsiaalainete, kunstiainet, tehnoloogia ja kehalise kasvatus ainevaldkonna kavade koostamine ja esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõikest 5 ning lisadest 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
- 1.2.1.6. Tagada õppekava kehtestamine tervikdokumendina ning esitada see arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ning õppenõukogule lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõigetes 1 ja 2 kehtestatud. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 1.2.1.7. Tagada kooli õppekavas lihtsustatud õppetaseme õppetöö korralduse põhimõtete sätestamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ lisa 1 peatükk 4 „Õppekorraldus“ punktist 4.1.
- 1.2.1.8. Tagada kooli õppekavas lihtsustatud õppetaseme ainekavade esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ § 4 lõigetes 1 ja 2 kehtestatud.
- Ettekirjutuse 1.2.1. täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 1.2.2. Tagada lihtsustatud õppetaseme õpilaste õppekoormuse kooskõla Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ lisa 1 punktis 4.6. kehtestatuga. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

2. Õppekorralduse vastavus nõuetele

Koolis on LAK-õppe klassid, kus eestikeelse õppe maht on käesoleval õppeaastal erinevates klassides vahemikus 40–75% ja keelekümblusprogrammi kohanemismudeli klassid 100% eestikeelse õppega.

Direktori selgituste kohaselt on keelekümblusprogrammi kohanemismudeli klassid varase keelekümbelse programmi klassid, kus vene keelt õpitakse emakeelena ja teised õppeained on eesti keeles.

Valiku, kas õpilane õpib LAK-õppe või keelekümbelse programmi klassis, teeb lapsevanem. Direktori sõnul saavad kõik, kes soovivad õppida keelekümbelse programmi klassis, seda teha. Lapsevanematele korraldatakse infokoosolekuid, koolieelikud osalevad eelkooli tegevuses ning kevadeks, enne 1. klassi astumist on vanemad teinud otsuse, millises klassis hakkab laps õppima. Direktor selgitas, et varasemalt on olnud keelekümbelse programmi klassid LAK-õppe klassidest väiksemad, sest vanemad eelistasid LAK-õppe klasse. Käesoleval õppeaastal asusid keelekümbelse programmi klassides õppima ka Ukraina päritolu õpilased.

LAK-õppe klassides on I kooliastme tunnijaotusplaanis eesti keelt 1.–3. klassis kolm; II kooliastmes 4.–6. klassis neli; III kooliastmes 7.–9. klassis neli tundi nädalas. Sellega on I kooliastmes rakendatud eesti keele tunde PRÕKis³³ sätestatud miinimummahust kolm tundi rohkem.

Keelekümblusprogrammi klassides on I kooliastme tunnijaotusplaanis eesti keelt 1. klassis kuus, 2. klassis I poolaastal üheksa ja II poolaastal kuus, 3. klassis viis; II kooliastmes 4.–5. klassis viis ja 6. klassis neli; III kooliastmes 7.–9. klassis neli tundi nädalas.

2022/2023. õppeaasta tunniplaanis on eesti keele tundide arv klassiti kooskõlas õppekavas kehtestatud tunnijaotusplaaniga.

Kooli õppekavas³⁴ on sätestatud õppeained, mida õpetatakse eesti keeles. LAK-õppe 1. klassis on eesti keeles (sh eesti keel teise keelena) õpetatavate tundide maht 50%; 2. klassis 50%; 3. klassis 40%; 4. klassis 60%; 5. klassis 75%; 6. klassis 60%; 7. klassis 75%; 8. klassis 40%; 9. klassis 75%.

Direktor selgitas, et varem sõltus eestikeelse õppe osakaal eesti keelt valdavate aineõpetajate olemasolust, kuid praegu värvatakse tööle ainult C1 keeleoskustasemega õpetajaid ning need õppeained, mis praegu on eesti keeles, jäävad ka edaspidi eestikeelseks.

Keelekümblusprogrammi klassides (1.–7. klass) on aineõpetus eestikeelne.

Direktor selgitas, et eestikeelses aineõpetuses räägib õpetaja eesti keeles, kasutab eestikeelseid õppematerjale, mida vajadusel lihtsustab, ning teadmiste kontrollimine on eesti keeles. Oskusainetes (nt kehaline kasvatus) on kokkulepe, et arvestuslike hindeliste tegvuste puhul peab õpilane oma tööd kommenteerima eesti keeles. Juhtkonna liikmed teevad tunnivaatlusi, vaadeldakse õpetajate töökavu ja klassipäeviku sissekandeid, mis eestikeelse aineõppe korral on eestikeelsed. Õpilastelt saadakse eestikeelse aineõppe kohta tagasisidet õpilasesinduse liikmetelt, kellega direktor kohtub regulaarselt. Ka õpetajatega toimunud seminarile oli kutsutud õpilaste esindajaid, kus õpilastelt saadi tagasisidet, mis eestikeelses õppes on raske või lihtne ja kus oleks vaja õppe raskusastet tõsta.

Koolil peab olema direktori kehtestatud päevakava³⁵, mis kajastab õppetegevuste ning kooli õppekava toetavate õppekavaväliste tegevuste, nagu pikapäevarühmas, ringides ja stuudiotest korraldatavate tegevuste järjestust ja ajalist kestust.

Järelevalve alguses esitas kooli direktor käskkirjaga³⁶ kehtestanud päevakava, mis koosnes klasside tunniplaanidest, kuhu oli märgitud ka õppekavaväliste tegevuste toimumine klassiti. Järelevalves esitas direktor uue käskkirja³⁷ kooli päevakava kehtestamise kohta. Päevakavas on kajastatud õppetegevuste ning õppekavaväliste tegevuste (pikapäevarühma, huviringide) järjestus ja ajaline kestus³⁸.

Sotsiaalministri määruse³⁹ kohaselt on tunniplaan päevakava osa. Direktori kehtestatud päevakavas⁴⁰ on märgitud, et tunniplaan on päevakava osa ja see on kättesaadav kooli veebilehel ja kooli infostendil, kuid tunniplaani kinnitatud päevakava juurde lisatud ei olnud.

Direktor selgitas, et tunniplaanis toimuvad sageli muudatused, eelkõige seoses tasemeõppes õppivate õpetajate õppetöös toimuvate muudatustega sügisel ja veebruaris.

³³ PRÕK, § 15 lg 3 p 3.

³⁴ Tartu Aleksander Puškini Kooli õppekava, p 2.2.

³⁵ PGS, § 25 lg 6.

³⁶ Direktori 8.11.2022 käskkiri nr 198 „Kooli päevakava kehtestamine I poolaastaks 2022/2023. õa“.

³⁷ Direktori 06.02.2023 käskkiri nr 16 „Kooli päevakava kehtestamine“.

³⁸ PGS, § 25 lg 6.

³⁹ Sotsiaalministri 27.03.2001. a määrus nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“, § 10 lg 1.

⁴⁰ Direktori 02.12.2022 käskkiri nr 1-4/22/2022-2023..

Järelevalves vaadeldi üheksat õppetundi, neist kolme eestikeelset ainetundi (keemia 9., loodusõpetus 6. ja matemaatika 5. klassis) ning kuut eesti keele tundi 3., 7., 8. ja 9. klassis. Kuues vaadeldud tunnis kasutasid õpetajad tunni alguses õpilasi tööle innustavaid ja häälestavaid ülesandeid, kuid sissejuhataav vestlus piirdus tihti formaalse huvi tundmisega õpilaste käekäigu vastu või küsiti, mida tehti eile, nädalavahetusel, mis kuupäev on. Ühe õpetaja tunnis pidid õpilased ise küsima ja põhjendatud vastused andma - selline võte pakkus tunnis palju elevust ning näitas õpilaste keeleoskust. Ühe klassi tund algas tervitusluuletusega, mida lapsed kooris kordasid.

Kõik õpetajad ei teinud jõupingutusi õpilaste tähelepanu võitmiseks ega töömeeleolu loomiseks, mistõttu jäid õpilased mitmes tunnis passiivseks. Ühes ainetunnis, kus õpilaste keeleoskus oli nõrgem, õpilased igavlesid ja neid ei haaratud tunnitegevusse. Kahes tunnis õpetaja ei kaasanud õppeprotsessi kõiki õpilasi, tegeledes vaid 2–3 aktiivsema õpilasega. Ühes ainetunnis rakendas õpetaja oskuslikult paremate teadmistega õpilased rühmade mentoriteks, luues tunnis tõise meeleolu.

Paaris tunnis olid ülesanded mitmekesised ja vahelduvad ning hoidsid tunni tempot üleval tunni algusest kuni lõpuni. Ühes tunnis andis õpetaja sellise ülesande, mille käigus õpilane pidi vaatama videot, samal ajal kuulama laulu ja töölehel leidma ametinimetused ning tõmbama joone alla neile ametitele, mida laulus mainitud oli. Ülesanne sisaldas endas mitut osaoskust ning oli huvitav, tähelepanu köitev ja arendav.

Peaaegu kõik õpetajad püstitasid tunni algul tunni eesmärgid, mõnes tunnis said oma õppimisele eesmärgi püstitada ka õpilased. Kahes ainetunnis olid keelelised eesmärgid läbi mõtlemata.

Kõikides tundides käsitletud teemad olid elulised ja aktuaalsed, kuid õpilaste jaoks oleks õpetajad saanud muuta teema huvitavamaks, tuua näiteid igapäevaelust või siduda teema õpilaste tavaeluga. Õpilased saavad tundides väga vähe rääkida ja oma näiteid tuua või teemakohaseid kahekõnesid teha. Sõltumata kooliastmest peab eesti keele tund olema koht, kus õpilane saab maksimaalselt rääkida ja kuulda eesti keelt, kuid paraku neljas tunnis oli see võimalus minimaalne. Rühmatööd tehes arutasid õpilased antud ülesannet omavahel vene keeles.

Paaris- ja rühmatööd tehti peaaegu kõikides tundides, kuid sealjuures ei antud rääkimist aktiveerivaid ülesandeid ega loodud situatsiooni, et õppijal oleks rohkem võimalust eesti keeles rääkida ja õpitut kinnistada. Vaid kolmes tunnis üheksast võis kuulda aktiivset kõnet, suhtlust. Kahes tunnis oli õpetaja mõelnud kõigile osaoskustele. Nende tundides olid ka tunni etapid kõige paremini jälgitavad ja kõik tunni tegevused moodustasid loogilise terviku.

Vaatamata sellele, et vaadeldud tundide teemasid oli varem käsitletud, selgus kahes ainetunnis, et õpilased ei vullanud piisavalt varem omandatud keelematerjali. Õpilaste keeleoskus ja eesti keele kasutamine oli madal neljas vaadeldud tunnis. Tundides käsitletud materjal oli õpilastele jõukohane, kuid õpilaste sõnavara ja keeleoskus ei olnud piisavad (5., 6., 7. kl), et toime tulla igapäevaelu situatsioonides. Õpilased vastasid küsimustele üldiselt ühesõnaliselt.

Vaadeldud tundides õpiti uut sõnavara vaid ühes tunnis, väljendusoskuse arendamist oli vähesel määral. Suuremas osas olid jätkutunnid, korraldati või kinnistati materjali ning valmistuti kontrolltööks. Uusi teadmisi ja oskusi omandasid õpilased tagasihoidlikult.

Ühes tunnis õpiti terve tund kahte käänat. Grammatika õpetamine tekstist lahus on kunstlik.

III kooliastme keelekümbelklasside (8. ja 9.) õpilased valdasid keelt hästi, ühe klassi suurem osa õpilastest on sooritanud B1 taseme eksami ja tundides õpitakse keelt B2-tasemel. Nende klasside vaadeldud tundide põhjal võib väita, et õpilaste keeleoskus vastab nõutavale tasemele ja on piisav põhikoolijärgselt õpingute jätkamiseks eestikeelsetes õppeasutustes.

Vaadeldud tundides õpilaste õpitulemusi ei hinnatud, ei antud ka sõnalist tagasisidet õppimise kohta, kiideti või innustati vaid sõnaliselt. Enamike vaadeldud tundide lõppu olid õpetajad planeerinud aja tunni eesmärkide täitmise kohta ja õpilaste enese tööle tagasiside saamiseks. Kuid selleks jäi sageli liiga vähe aega, nii et tegevus oli formaalne ning õpilased ei võtnud seda tõsiselt.

Koduseid töid anti üksikutes tundides ja minimaalselt.

Vaadeldud tundide õpetajad rääkisid ainult eesti keeles ning nende kõne oli korrektne. Paari õpetaja kõnes esines üksikuid keelevigu.

Nelja õpetaja metoodiliste võtete pagas vajab täiendamist. Kuna nad ei valda metoodilisi võtteid, siis tunnid ei haaranud õppijate tähelepanu täielikult.

Direktor, kes kooli esindajana osales enamikus vaadeldud tundides, märkis, et õpilaste motivatsiooni toetamine on õpetaja ülesanne ja vastutus, kuid kõik õpetajad seda ei tee. Kuigi koolis on õpilaste motiveerimise teemaga tegeldud pikemalt, tutvutud teooriaga, loetud artikleid, aga ikkagi ei loo võimalusi õpilaste motivatsiooni toetamiseks. Raskem on ka neil õpetajatel, kel pole õpetajaharidust ja vajalikku kvalifikatsiooni, samuti algajatel õpetajatel. Direktori sõnul on eestikeelse aineõppega seoses koolis räägitud, et tunnis tuleb tähelepanu pöörata keeleliste eesmärkidele, aga seda sageli ei tehta. Siinkohal näeb direktor vajadust eesti keele ja aineõpetajate koostöö järele.

Direktor tõdes, et eesti keele tund peab olema kvaliteetne ning eesti keele tundide kõrval peavad olema eestikeelsed ainetunnid, sest ainult nii suureneb õpilaste sõnavara ning areneb keeleoskus.

Järelevalves vaadati, kuidas koolikeskkond toetab eesti keele oskuse omandamist. Klassiruumides, kus vaadeldavad tunnid toimusid, oli seintel näha vähe õpilaste töid ja õppetööd käsitlevaid materjale. Järelevalves selgus, et eesti keele õpetajatel ning mitmel eesti keeles ainet õpetaval õpetajal pole kindlat klassiruumi ning tunnid toimuvad erinevates klassides, seetõttu pole ka „rääkivate“ seinte, suuremate visuaalsete materjalide ja erinevate õpikeskuste kasutamine kas võimalik või õpetaja jaoks lihtne. Enamikes klassiruumides olid kasutusel kahekohalised laudad, mis olid asetatud traditsiooniliselt üksteise selja taha kolme ritta, mistõttu õpilaste koostöö korraldamine tunnis võttis aega, sageli sama palju kui koostööülesanne ise. Seega koolis loodud füüsiline keskkond ei soodusta tänapäevaste keeleõppemetodite igapäevast kasutamist. Ka kooli koridorides oli vähesel määral kasutatud „rääkivaid“ seinu.

Kooli veebilehel olev info on esitatud peamiselt eesti keeles, vaid mõningatel juhtudel on eestikeelse teksti kõrval (nt info sisseastujale) ka venekeelne tekst. Järelevalve alguses oli venekeelse tekstiga ka tunniplaani lehekülg, tunniplaan ise eesti keeles, kuid järelevalve ajal seda muudeti ja nüüd on tunniplaani esitav veebileht eestikeelne.

Direktor selgitas, et venekeelne info on eelkõige mõeldud Ukraina päritolu lapsevanematele ja õpetajatele, kelle eesti keele oskus on veel vähene. Kooli stendidel oleva info osas on koolis kokku lepitud, et vene keeles esitatakse vaid see osa infost, millest täpne arusaamine on õpilastel jaoks oluline (nt kiusamisvaba kooliga seotud info ja kooli kodukord), seda eelkõige just nooremate õpilaste jaoks.

Järelevalves koolikeskkonnaga tutvudes leidis direktori selgitatu kinnitust.

Koolis on huvigruppidega koostöös välja töötatud keelte kasutamise head tavad, milles ühe olulise aspektina nähakse just õpetajate ja juhtkonna eeskuju keele õppimise ja kasutamise osas.

Direktori sõnul kehtib koolis põhimõte „üks õpetaja, üks keel“. Kui õpetaja õpetab eesti keeles, siis õpilaste ja vanematega suhtleb samuti eesti keeles. Lisaks on õpetajatega kokku lepitud, et õpilaste juuresolekul on eelistatud kasutada eesti keelt ja ka kolmapäeviti on eesti keele kasutamise päev.

2.1. Ettepanekud direktorile

- 2.1.1. Esitada tunniplaan direktori käskkirjaga kehtestatud päevakava juurde, et oleks tagatud selgus, milline tunniplaan kehtib.
- 2.1.2. Leida võimalusi eesti keele kabinettide loomiseks, et aidata õpetajatel tõhusamini õppetööd läbi viia, kujundades klassiruumi sobivaks erinevate töövormide ja ka õppematerjalide kasutamiseks ning võimaldada õpilastel liikumist ja erinevate õpikeskuste kasutamist.
- 2.1.3. Julgustada õpetajaid katsetama erinevaid õpilaste aktiivset osalemist eeldavaid metoodilisi võtteid ning luua õpilastele tunnis võimalikult palju võimalusi rääkimiseks.
- 2.1.4. Tagada tundides kõikide keeleliste osaoskuste arendamine ja lasta õpilastel õpitaval teemal rääkida.
- 2.1.5. Tagada, et tunni planeerimisel püstitaksid õpetajad õpilaste paremaks kaasamiseks ja motiveerimiseks keelelised eesmärgid, mida tunni lõpuks saavutada.
- 2.1.6. Soovitada õpetajatel häälestada õpilasi tunni alguses aktiveerivate ülesannetega. Innustada õpilasi teemade kohta küsimusi esitama ja arvamusi avaldama.
- 2.1.7. Kasutada koolimajas kõikide klasside, koridoride ja muude ruumide seintel ja stendidel veelgi rohkem eestikeelset ajakohast teavet, et õpilased puutuksid eesti keelega rohkem kokku.

3. Eesti keele õppe tulemuslikkus

PGSi⁴¹ kohaselt peab koolis tegema sisehindamist. Sisehindamine peab olema pidev protsess, mille eesmärk on tagada õpilaste arengut toetavad tingimused ja kooli järjepidev areng. Selleks selgitatakse välja kooli tugevused ning parendusvaldkonnad.

Järelevalves esitas kool sisehindamise aruande perioodi 2017–2022 kohta. Aruandes on välja selgitatud kooli tugevused ja parendusvaldkonnad eestvedamises ja juhtimises, personalijuhtimises, huvigruppidega koostöös, ressursside juhtimises ning õppe- ja kasvatusprotsessis. Aruandes on esitatud mitmeid andmeid kooli maine, rahulolu ja õpitulemuste kohta, mis on saadud üleriigilistest rahuloluküsitlustest ja põhikooli lõpetamisega seoses.

Direktor tõi vestluses välja, et sisehindamise perioodil saab õnnestumiseks lugeda, et suurenenud on õpilaste arv, kes soovivad õppida eesti keeles ja seega on keelekümbelusklasside õpilaste arv suurenenud. Eestikeelse aineõppega seoses pole õpilaste ainealased teadmised halvenenud võrreldes vene keeles õppivate õpilaste tulemustega; keelekümbelusklasside õpilaste eesti keele oskuse tase on 20% kõrgem võrreldes tavaklasside õpilaste tulemustega.

Sisehindamise aruandes on õpitulemuste hulgas vaadeldud kolme viimase õppeaasta eesti keele põhikooli lõpueksami tulemusnäitajaid ning märgatud, et need on langustrendis.

Tabel 1. Põhikooli lõpus eesti keel teise keelena lõpueksami tulemuste keskmine koolis ning Eestis.

⁴¹ PGS, § 78 lg 1.

Õppekeel	2019		2021		2022	
	Kooli keskmine	Eesti keskmine	Kooli keskmine	Eesti keskmine	Kooli keskmine	Eesti keskmine
vene õppekeelega õpilased	78,13	66,18	55,25	58,02	54,13	55,48
keelekümblusklasside õpilased	79,4	84,22	84,91	80,65	76,44	79,1

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

Vestluses tõdes direktor, et põhikooli eesti keele lõpueksami tulemused on läinud viimastel aastatel halvemaks, just eelkõige vene õppekeelega klassi õpilaste tulemused. Üheks põhjuseks arvatakse olevat COVID-pandeemia, kui õpilased ei saanud osaleda kontaktõppes ja keele õppimine ilma suhtlemisvõimaluseta oli vähem tulemuslik. Teise põhjusena on arvatud kasutusel olnud õppematerjalidega seonduvat, kus aastaid tagasi tehtud valik osutus ebaõnnestunuks, sest õpikus oli suur osakaal tõlkemeetodil ning vähem pöörati tähelepanu suhtlemiskeele õppimisele. Kolmanda põhjusena nähakse seda, et koolis õppivate hariduslike erivajadustega (edaspidi *HEV*) õpilaste osakaal on kõrge (rohkem kui 30%).

Kooli eesti keel teise keelena lõpueksamite tulemusi saab vaadata ka selle põhjal, kui palju oli alla 20 punkti (väga nõrk sooritus) ja vähemalt 80 punkti (hea ja väga hea sooritus) saavutanute osakaal. Nende andmete võrdlus annab parema pildi sellest, kuidas on koolis nõrkade ja heade soorituste osakaal muutnud, et saada paremat ülevaadet õppe tulemustest ja kvaliteedist (tabel 2).

Tabel 2. Põhikooli eesti keel teise keelena lõpueksamil alla 20 punkti ja vähemalt 80 punkti saavutanute osakaal.

lõpetamise aasta	2019		2021		2022	
soorituse tulemus	alla 20	vähemalt 80	alla 20	vähemalt 80	alla 20	vähemalt 80
kooli keelekümblusklasside õpilaste osakaal	0%	53,3%	0%	78,3%	0%	55,6%
kooli vene õppekeelega õpilaste osakaal	3,3%	60%	0%	20,8%	12,5%	18,8%
Eesti keelekümblusklasside õpilaste osakaal	0,6%	72,2%	1,0%	68,5%	0,7%	63,5%
Eesti vene õppekeelega õpilaste osakaal	2,7%	37,1%	4,9%	25,9%	8,1%	21,9%

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

Kooli tulemustes on näha trend, et heade ja väga heade eesti keele lõpueksami sooritajate arv väheneb eelkõige vene õppekeelega õpilaste puhul. Samas suureneb puuduliku sooritusega õpilaste arv. Sama trend on nähtav ka Eestis tervikuna. Keelekümblusklasside õpilaste osas on märgatav heade tulemustega sooritajate osakaalu väga suur erinevus õppeaastati. Kui siia lisada veel 2018 kevadel keelekümblusklasside õpilaste eesti keele eksami heade tulemustega soorijate osakaal (87,5%), siis on nähtav, et heade tulemustega lõpetajate osakaal kõigub rohkem kui 20% ulatuses.

Direktor selgitas, et 2021 kevadel sooritasid B1 keeletaseme eksami lisaks 9. klassi õpilastele õpilased ka 7. ja 8. klassist ning tegemist oli väga heade keeleoskajatega.

Kool ise eesti keele lõpueksamite tulemusi erinevate sooritustasemetega järgi ei ole võrrelnud.

Järelevalves uuriti, kas koolis on pakutud nõrgema eesti keele oskusega õpilastele keele paremaks omandamiseks täiendavaid võimalusi.

Direktor tõdes, et seda ei ole tehtud. On olnud laagreid õpilünnade tasandamiseks, kui see oli mõeldud erinevates ainetes tekkinud vajakajäämistele tasandamiseks, mitte otseselt eesti keele oskuse täiendamiseks.

Hariduslike erivajadustega õpilaste koordinaatori sõnul oli plaan avada koolis kunsti huvikool, et pakkuda loomingulise tegevuse kaudu eesti keeles suhtlemise võimalusi, aga õpetaja, kes seda eest vedas, lahkus ning plaan ei realiseerunud.

B1 keeletaseme saavutanute osakaal on koolis viimastel aastatel vähenenud. Eriti tuntav on see vene õppekeele klasside õpilaste puhul, kus 2018 ja 2019 oli see Eesti keskmisest kõrgem, kuid 2011 ja 2022 Eesti keskmisest madalam, ning keelekümblusklasside õpilaste puhul 2022. aastal, kui B1 saavutanute osakaal langes nii kooli varasemate aastate tulemusnäitajate kui ka Eesti tulemusnäitajaga võreledes üsna oluliselt (tabel 3).

Tabel 3. B1 keeletaseme saavutajate osakaal.

	õppekeel	2018	2019	2021	2022
EESTI	eesti(keelekümblus)	86,5%	89,1%	88,1%	85,6%
	vene keel	62,3%	62,5%	48,6%	47,2%
KOOL	eesti(keelekümblus)	100%	93,3%	95,7%	77,8%
	vene keel	68,3%	80%	41,7%	37,5%
EESTI	KOKKU	66,7%	67,8%	57,9%	55,6%
KOOL	KOKKU	73,5%	84,4%	67,4%	58,8%

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

Järelevalves vestlusel märkis direktor, et eestikeelse õppe tulemuslikkuse üheks kitsaskohaks on mitmete aineõpetajate vähesed eesti keele oskused, aga ka ettevalmistus eesti keeles teise emakeelega õpilaste õpetamiseks.

Sisehindamise aruandes on õpetajate kvalifikatsiooni hinnatud heaks ning parendustegevusena on märgitud õpetajate keeleoskuse parandamine.

Direktor selgitas, et õpetajatele on tellitud Tartu ülikoolist kursus eesti keele grammatikast ja mitmed õpetajad valmistuvad C1 keeletaseme eksamiks. Õpilastele soovitakse järjest rohkem pakkuda eestikeelset aineõpet, kuid sellega seoses suureneb vajadus eesti keeles õpetavate aineõpetajate järele. Väljakutseks on ka aineõpetajatel LAK-õppe metoodika omandamine. Järgpidevalt tuleb tegelda õpetajate värbamise ja väljaõppega.

Kool töötab LAK-õppe koolituskeskusena. Koolis on kolm LAK-õppe koolitajat, kes koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga korraldavad koolitusi. Koolis korraldatud LAK-koolituse läbis 2022 kümme õpetajat.

Direktori sõnul on kevadpoolaastal plaanis veel LAK-koolitus korraldada ning sellel osalevad need õpetajad, kes seni pole LAK-õppe koolitustel osalenud.

Sisehindamise aruandes on parendustegevustena märgitud eestikeelse aineõppe osakaalu suurendamist kõikides klassides ja tundide kvaliteedi tõstmist; eesti keele ainekavade uuendamist ja eesti keele baassõnastike koostamist, koolimaja seinte ja treppide tõhusamat kasutamist õpikeskkonnana.

Tundide kvaliteedi tõstmine ja ainekavade uuendamine on omavahel seotud. Ajakohase, PRÕKiga kooskõlas oleva ja läbimõeldud ainekava põhjal on igal õpetajal kergem planeerida

õppetööd ja kasutada tundides tõhusaid õpetamismeetodeid. Ainekava koostamine õpetajate koostöös annab võimaluse kasutada ainekavas erinevate õpetajate positiivseid praktikaid nii õppesisu, metoodika kui ka õpitulemuste tagasisidestamise osas.

Direktori sõnul ainesektsoonides arutatakse vajadusel õppematerjalide valikut, räägitakse õppeaine eesmärkidest. Ainsektsoonides õpetajad arutavad ainekavade üle, kuid iga õpetaja teeb oma õpetatavale klassile ise ainekava. Direktor tõdes, et ainekavad peab üle vaatama ja algajaid õpetajaid ainekavatöös toetama.

Koolis on tööle võetud arendusjuht, kelle peamine ülesanne ongi õppekava arendamine. Seega on ressurss õppekava arendamiseks ja õpetajate sellealase koostöö korraldamiseks koolis olemas.

Direktor selgitas, et üheks arendustegevuse suunaks on eestikeelse õppe mahu suurendamine. Selleks töötatakse ka vanematega, keda informeeritakse, milliseid erinevaid õppevorme, LAK-õpe ja keelekümblusprogramm, kasutatakse, mis on nende erinevus, millised on tulemused. Direktori sõnul on vanemad positiivsed keelekümblusprogrammi suhtes, aga tunnevad muret, et eestikeelne aineõpe on õpilaste jaoks raskem ning hinded võivad seetõttu olla madalamad. Samas on koolis märgatud, et III kooliastme keelekümblusprogrammi õpilastele on eesti keel teise keelena isegi liiga kerge, kuid eesti keelt emakeelena ja eesti kirjandust õppida on omakorda veidi raske, seega oleks vajalik III kooliastmes eesti keele ainekava kohandada, kuid koolis pole seni leitud vajalikku ressursi.

Koolis on loodud eesti keele metoodiku osakoormusega ametikoht. Direktori sõnul vaatab metoodik üle ainekavasid ja hindab nende kooskõla PRÕKiga.

Järelevalve selgus, et metoodiku koormus on väike, tööaeg viis tundi nädalas.

Metoodik selgitas, et tema ametikoht loodi seepärast, et koolis tunti muret eesti keele õpetamise kvaliteedi pärast. Kooli on tulnud palju uusi õpetajaid, kel puudub kas õpetamise kogemus üldse või teise emakeelega õpilaste eesti keeles õpetamise kogemus. Metoodiku tööülesanneteks on külastada eesti keele õpetajate tunde, anda tagasisidet ja nõustada õpetajaid. Metoodiku sõnul aitab ta õpetajatel juhtida tähelepanu kõige olulisematele asjadele tunni ülesehituse kui ja metoodika osas. Teine tööülesanne on seotud dokumentatsiooniga: õpetajate töökavad, klassipäeviku sissekanded. Metoodik analüüsib, kuidas need omavahel haakuvad.

Metoodik ja direktor selgitasid, et I poolaasta kohta esitas metoodik direktorile kokkuvõtte külastatud tundidest ja dokumentatsiooni analüüsist, tegi soovitusi ja ettepanekuid. Üks ettepanek oli seotud abiõpetaja rakendamisega eestikeelses ainetunnis. Jaanauris korraldas metoodik eesti keele õpetajatele seminari, kus tutvustas oma I poolaasta kokkuvõtet, millised olid tema märkamised eesti keele õpetamisega seoses. Seminaril osalenud õpetajad said välja tuua oma suuremad probleemid ja kordaminekud ja teha ettepanekuid muudatusteks.

Direktor tõdes, et metoodiku praegune töökoormus on väike, vajadus tema järele on oluliselt suurem.

Kui koolis soovitakse eestikeelse õppe mahtu suurendada ning tõsta õppe kvaliteeti, siis vajavad regulaarset tuge ja nõustamist ka aineõpetajad, keda praegu metoodik ei nõusta. Metoodiku sõnul eesti keeles õpetav õpetaja ei oska sageli toetada õpilast keeleliselt, samuti ei pruugi õpetaja osata lihtsustada eestikeelset õppematerjali, mis on sageli mahukas ja kus on suur hulk õpilase jaoks uusi eestikeelseid termineid. Lisaks ka õpilaste ebaühtlane eesti keele tase, mistõttu peab õpetaja tegema kohandusi mitmele erinevale tasemele.

Õppeaastaks kavandab kool oma tegevused üldtööplaanis. Üldtööplaanis määratletakse kooli ühe õppeaasta tegevuskava, lähtudes kooli arengukavast ja õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise õppeaasta töö kokkuvõttest⁴².

Üldtööplaani kinnitab õppenõukogu õppeaasta alguseks⁴³. Koolis on 2022/2023. õppeaasta üldtööplan kinnitatud⁴⁴ kooskõlas määruses sätestatuga.

Üldtööplaanis on esitatud eesmärgid viies valdkonnas (õppe- ja kasvatusprotsess, personali juhtimine, koostöö huvigruppidega, eestvedamine ja juhtimine, ressursside juhtimine). Iga eesmärgi täitmiseks on planeeritud meetmed.

Käesoleva järelevalve eesmärgist lähtudes vaatleme eelkõige õppe- ja kasvatusprotsessiga seotud eesmärke ja kavandatud meetmeid. Esimese eesmärgi „õpilased saavad kvaliteetset haridust, sh toetatakse mitmekeelsust ja arendatakse õpioskusi“ meetmeteks on keelekümblusprogrammi ja LAK meetodite rakendamine, loovtööde teemade seos erinevate kultuuridega, valikained toetavad mitmekeelsust ja oskusi IT-valdkonnas, õpilasvahetused ja projektitegevused on suunatud sotsiaalsete oskuste arendamisele ja eesti ühiskonda integreerumisele ja mitmekeelsete ürituste korraldamine.

Direktor selgitas, et kooli on tulnud uusi õpetajaid ja neil puuduvad vajalikud oskused LAK-õppe osas. Õpetajaid on suunatud vastavatel koolitustel osalema ja aprillis, mis on LAK-õppe kuu, korraldatakse konverents, kus õpetajad teevad ettekanded. Õpilasi suunatakse koostama III kooliastme loovtööd eesti keeles, kuid iga, ka venekeelse loovtöö kokkuvõtte peab olema eesti keeles, seda jälgitakse. Koolis töötab huvijuht, kelle töökeeleks on eesti keel. Üritused korraldatakse mitmes keeles (eesti, vene ja ukraina), nt algklasside luulekonkurss oli kolmes keeles, Puškini-teemalisel viktoriinil, kus osalesid 7.–9. klasside meeskonnad, oli üks küsimusteplokk eesti keeles.

Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordinaator tõi esile erinevate koostööprojektide olemasolu ja tähtsuse. Koostööd tehakse nii teiste Tartu linna koolide (Raatuse, Karlova) kui ka huvikoolidega, nt Shate tantsukooliga. Koostööprojektides on ette nähtud regulaarsed kohtumised ja tegevused: tantsitakse, mängitakse ja tehakse etendusi. Mudilaskoor laulab eesti keeles ja valmistab ette laulupeo repertuaari.

Direktori sõnul toimub ka õpilasvahetusi, sel aastal kaks, kuid enne COVID-pandeemiat kasutati seda võimalust rohkem.

Direktor tõdes, et koostööprojektides osalejate arv ei ole suur ja projekte peaks olema rohkem. Probleemiks aga on asjaolu, et eesti õppekeelega koolidel pole huvi koostööprojekte teha; tundub, et eestlased ei taha suhelda vene rahvusest õpilastega. On käidud mitmeski lähikonna koolis, aga koostööd nendele kohtumistele pole järgnenud. Ka õpetajate vahetusi ei toimu, samuti koostööd õpetajate vahel, osaletakse ainult ülelinnaliste aineühenduste töös.

Pidaja lisas, et kool on liitumas Ettevõtliku Kooli programmiga ning hakkab sealtskaudu osalema eestikeelse võrgustiku töös.

Teise eesmärgi „koolis õpivad motiveeritud, õppimisest huvitatud ja rõõmu tundvad õpilased“ meetmetena on esitatud õpilaste kaasamine õpitegevuse eesmärgistamisse, valikute andmine.

Direktor selgitas, et eestikeelses aineõppes on eriti oluline õpetajate oskus koostöös õpilastega püstitada õpieesmärke. Igal aastal toimuvad kõigis klassides tasemetööd eesti keeles ja matemaatikas, samuti teistes õppeainetes. Nende tasemetööde alusel saavad õpetajad ülevaate õpilaste vajadustest ja niimoodi paremini kaasata õpilasi õpitegevuse eesmärgistamisse.

⁴² Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, 2. ptk § 4.

⁴³ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 2 p 2.

⁴⁴ Õppenõukogu 30.08.2022 koosoleku protokoll nr 4.

Järelevalves vaadeldud tundides pöörasid õpetajad tähelepanu õppe eesmärkidele ja mitmel juhul andsid ka õpilastele võimaluse püstitada individuaalseid õpieesmärke, kuid enamikel juhtudel jäi see formaalseks ja õpilased ei sidunud eesmärke iseenda arenguvajadustega. Direktor tõdes, et õpilaste kaasamine pole õpetajatele kerge ülesanne ja vajab veel arendamist.

Koolis soovitakse, et aineõpetajad püstitaksid ka keelelised eesmärgid, kuid selleks vajavad nad eesti keele õpetajate abi. Aastaid tagasi oli koostöö aineõpetajate ja eesti keele õpetajate vahel tihedam ja eesti keele õpetajad aitasid aineõpetajaid keeleteadmiste ja sõnavara omandamisel. Ka eesti keele metoodiku sõnul oli varem koostöö eesti keele ja aineõpetajate vahel tihe, arutati lõimingu üle, tehti lõiminguplane ja lõimitud tegevuskavasid.

Üldtööplaanis on õppeaasta eesmärk ja meetmed nimetatud, kuid järelevalves toimunud vestlustel välja toodud tegevused üldtööplaanis ei kajastu. Kuna üldtööplaanis pole tegevused ega ülesanded määratletud, puuduvad ka nende tegevuste eest vastutajad ja tähtajad, nagu sätestab kohustuslike dokumentide määrus⁴⁵. Üldtööplaanis tegevuskava koosneb rutiinsetest tegevustest (nt juhtkonna koosolek, töökavade esitamise aeg, 2023 eelarve koostamine) ja tavapärase õppetöö korraldamisega seotud sündmustest ning üritustest (rebaste ristimine, spordipäev, 4. kl tasemetöö loodusõpetuses, avatud uste päev). Üldtööplaanis kavandatud eesmärkide ja meetmete ellurakendamise tõenäosus on suurem, kui kavandatakse konkreetsed ülesanded ja tegevused ning nende täitmise eest vastutavad isikud, niimoodi on ka õpetajad kaasatud arendustegevustesse, mõistavad vajalike muutuste tähendust ja on motiveeritud ka oma tegevuses muutusi ellu viima.

Tunnustust väärrib, et kool on eesmärke seades võtnud keskmesse õpilase ja tema arengu, sealhulgas pööranud tähelepanu ka keeleõppele. Paremaid tulemusi saavutatakse aga juhul, kui eesmärgist lähtudes kavandatakse konkreetsed ülesanded ja tegevused juhtidele, õpetajatele, määratakse vastutaja ning ülesande/tegevuse tähtaeg.

Kool on koostanud eestikeelsele haridusele ülemineku tegevuskava aastateks 2022–2026. Antud tegevuskava, sisehindamisel tehtud järeldused ja kooli üldtööplaan on omavahel kooskõlas.

Kokkuvõttes saab öelda, et kool peab tähtsaks eesti keele õppe laiendamist ja eesti keele õppe tulemuslikkuse tõstmist ning on sisehindamisel välja selgitanud parendusvaldkonnad. Oluliseks peetakse õpilaste õpimotivatsiooni toetamist.

3.1. Ettepanekud direktorile

- 3.1.1. Üldtööplaanis kavandada õppeaasta eesmärkide täitmiseks konkreetsed ülesanded ja tegevused, määrata vastutajad ja tähtajad, et paremini kavandatud arendustegevusi koostöös õpetajatega ellu viia.
- 3.1.2. Analüüsida õpilaste eesti keele õppe tulemusi erinevatest aspektidest, nt tasemetööde ja eksami erineva tasemega sooritajate arv ja osakaal, tasemetööde ja lõpueksamite tulemuste võrdlus, erineva keeletaseme saavutanute arv ja osakaal.
- 3.1.3. Kavandada süsteemselt nõrgema keeleoskusega õpilastele tegevusi oma keeleoskuse parandamiseks erinevate õppetööväliste ja õppekavaliste tegevuste kaudu.
- 3.1.4. Leida võimalusi eesti keele metoodiku ametikoha suurendamiseks, et tulemuslikumalt toetada eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajate arengut ja juhtida koostööd õpetajate vahel.

⁴⁵ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, 2. ptk „Üldtööplaan“, § 5 lg 1.

3.1.5. Planeerida õpetajate tööaja sisse aeg koostööks, üksteiselt õppimiseks ja õpetamispraktikate arutamiseks. Taoline koostöö võimaldab kasutada tõhusalt igas õpetajas olemasolevatel teadmistel, oskustel ja kogemustel baseeruvat ressursi.

4. Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon, keeleoskuse tase ja täiendkoolitus

Järelevalves kontrolliti õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavust haridus- ja teadusministri määruses⁴⁶ sätestatule ning võrreldi EHISesse kantud andmete vastavust (väljavõte 27.01.2023) kvalifikatsiooni tõendavatele dokumentidele.

Kooli õppe- ja kasvatusala töötajaid, kelle kvalifikatsioonile on kehtestatud nõuded, oli koolis kokku 64: direktor, kes annab oma ametikoha sees ka tunde; õppealajuhataja, kes töötab ka 0,5 ametikohaga õpetajana, üks eripedagoog, kolm koolipsühholoogi (kaks neist ka õpetajad), neli logopeedi, sotsiaalpedagoog ja õpetajaid 54.

Kvalifikatsioon ei vasta kehtestatud nõuetele järgmistel õppe- ja kasvatusala töötajatel:

- 1) eripedagoog (0,6 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või eripedagoogi kutse. EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks;
- 2) õpetaja (inglise keel I–III kooliaste, koormus 21 tundi) – puudub õpetajakutse; EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 3) õpetaja (vene keel ja kirjandus II kooliaste, koormus 5 tundi) – puudub õpetajakutse; EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 4) õpetaja (eesti keel teise keelena I kooliaste, klassiõpetaja I kooliaste, loodusõpetus I kooliaste, koormus 26 tundi) – puudub õpetajakutse; sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 5) õpetaja (loodusõpetus II–III kooliaste, füüsika III kooliaste, koormus 20 tundi) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 6) õpetaja (inglise keel I–II kooliaste, koormus 19 tundi) – tasemehariduse diplom vajab akadeemilist tunnustamist, puudub õpetajakutse; EHISes kvalifikatsioon hinnatud õigesti mittenõuetekohaseks, kuid sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 7) koolipsühholoog (0,5 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või koolipsühholoogi kutse; sõlmitud tähtajaline tööleping;
- 8) õpetaja (inimeseõpetus, kehaline kasvatus, loodusõpetus II kooliaste, koormus 7 tundi) – puudub õpetajakutse;
- 9) õpetaja (eesti keel teise keelena II–III kooliaste, koormus 24 tundi) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse, sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 10) logopeed (0,75 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või logopeedi kutse, EHISes kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks; diplom vajab akadeemilist tunnustamist;
- 11) õpetaja (inglise keel I–III kooliaste, koormus 26 tundi) – puudub õpetajakutse, EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks, sõlmitud 5aastane tööleping;
- 12) õpetaja (kehaline kasvatus I–III kooliaste, koormus 26 tundi) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 13) õpetaja (kunst I–III kooliaste, tööõpetus I–II kooliaste, koormus 22 tundi) – puudub õpetajakutse; EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 14) õpetaja (eesti keel teise keelena I–III kooliaste, koormus 22 tundi) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 15) koolipsühholoog (0,5 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või psühholoogi kutse; sõlmitud tähtajaline tööleping;
- 16) õpetaja (eesti keel teise keelena I kooliaste, koormus 4 tundi) – puuduvad magistrikraad või õpetajakutse;

⁴⁶ Haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määrus nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsioonitorjendi nõuded“.

- 17) sotsiaalpedagoog (1,0 ametikohta) – puudub erialane kõrgharidus või sotsiaalpedagoogi kutse, EHISes kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks;
- 18) logopeed (0,33 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või logopeedi kutse; sõlmitud tähtajaline tööleping;
- 19) õpetaja (eesti keel teise keelena II–III kooliaste, koormus 25 tundi) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 20) logopeed (0,75 ametikohta) – puudub erialane magistrikraad või logopeedi kutse; sõlmitud tähtajaline tööleping tähtajaga 31.10.2023;
- 21) õpetaja (muusika I–III kooliaste, koormus 13 tundi) – puudub õpetajakutse; EHISes kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 22) õpetaja (matemaatika, tööõpetus II kooliaste; informaatika, programmeerimine III kooliaste) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 23) klassiõpetaja (tööleping peatatud) – puudub magistrikraad ja õpetajakutse; EHISes kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 24) õpetaja (inglise keel III kooliaste, koormus 6 tundi) – puudub õpetajakutse;
- 25) õpetaja (matemaatika II–III kooliaste, koormus 23 tundi) – puudub magistrikraad ja õpetajakutse; sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 26) õpetaja (ajalugu II–III kooliaste, ühiskonnaõpetus II kooliaste, elu- ja olustikuõpe III kooliaste; koormus 11 tundi) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 27) õpetaja (eesti keel ja kirjandus II–III kooliaste, koormus 22 tundi) – puudub õpetajakutse; sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 28) õpetaja (eesti keel teise keelena II–III kooliaste, koormus 17 tundi) – puudub magistritaseme haridus ja õpetajakutse;
- 29) õpetaja (inglise keel III kooliaste, koormus 9 tundi) – puudub õpetajakutse; diplom vajab akadeemilist tunnustamist; EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks, kuid sõlmitud on tähtajaline tööleping.

Kvalifikatsioon vastas kehtestatud nõuetele 37 (58%) õppe- ja kasvatusala töötajal, 66% põhikooli õppetundidest annavad nõutava kvalifikatsiooniga õpetajad.

Eeltoodust tulenevalt ei saa kooli õpetajate kvalifikatsiooni hinnata PGSi⁴⁷ tähenduses piisavaks.

Direktor selgitas, et tema hinnangud mitme õpetaja osas olid teistsugused, ta oli hinnanud kvalifikatsiooni nõuetekohaseks, ja seepärast oldi arvamusel, et õpetajate kvalifikatsiooni osas on olukord parem. Sisehindamise aruandes oli märgitud, et koolis on nõutava kvalifikatsiooniga õpetajaid 88% õpetajatest. Direktor tõdes, et õpetajate leidmine on olnud väga raske. Õpetajate värbamisel vaatab direktor, kas kandidaadil on varasem õpetajakogemus ning kui ta alles õpib ülikoolis, siis kas õpib aine õpetamiseks sobival erialal. Direktor oli arvamusel, et kui õpetaja kandidaat tuleb Noored Kooli programmi kaudu, siis tal on nõuetekohane kvalifikatsioon saavutatud.

Ära kuulamisel esitas koolipidaja, et PGSist jt õigusaktidest ei ole võimalik välja lugeda, mida tähendab kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus, millega ministeerium rahule jääks ning seetõttu on nii kooli pidajal kui koolijuhil keeruline hinnata, kas kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv on järelevalve läbiviijate seisukohalt piisav või mitte.

Selgitame, et õigusaktide kohaselt peab kõigi õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon vastama kehtestatud nõuetele. Olukord, kus mõne töötaja kvalifikatsioon pole nõuetekohane, on pigem ajutine erandolukord, mille lahendamise nimel tuleb teha nii kooli pidajal kui koolil teha pingutusi. Piisavuse hindamine on ministeeriumi kaalutusotsus, mis tehakse lähtuvalt

⁴⁷ PGS, § 74 lg 9.

põhimõttest, et üldjuhul peavad õppetööd läbi viima õpetajad, kelle kvalifikatsioon vastab nõuetele. Koolil ei tohiks olla ükski ainevaldkond katmata kvalifitseeritud õpetajatega, samuti ei tohiks ühegi õpilase vaatest valdavalt osa tema õppetööst läbi viia õpetaja, kelle kvalifikatsioon nõuetele ei vasta. Piisavuse hinnangu andmisel lähtume konkreetse kooli olukorrast ja õppekava järgi antavate tundide arvust ning sellest, kui suure osa tundidest annavad nõuetekohase kvalifikatsiooniga ning kui suure osa kvalifikatsioonita õpetajad. Veel hindame iga kooli puhul, kas on õppeaineid, mille õpetajatel pole nõuetekohast kvalifikatsiooni. Järelevalves oleva kooli puhul on suuremaks ohukohaks inglise keele ja eesti keel teise keelena õpetajate kvalifikatsioonide puudumine. Inglise keele kuuest õpetajast on nõuetekohane kvalifikatsioon vaid ühel õpetajal, sealjuures I kooliastme inglise keele tunde annavad vaid nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajad. Eesti keele ja eesti keel teise keelena üheksast õpetajast omab nõuetekohast kvalifikatsiooni kaks õpetajat, kes peamiselt õpetavad hariduslike erivajadustega õpilaste klassides. III kooliastme eesti keele ja eesti keel teise keelena 66 tunnist 54 annavad nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajad.

Igal õpilasel on õigus kvaliteetsele põhiharidusele ning õpilase õigus kvaliteetsele põhiharidusele võib olla kahjustunud, kui koolis ei tagata õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, kuna õppetunde viivad läbi õpetajad, kelle kvalifikatsioon ei vasta nõuetele. Seetõttu hindame olukorda ka õpilase vaatest: kas mõni õpilane puutub oma õpingutes kokku üksnes või valdavas osas õpetajatega, kelle kvalifikatsioon nõuetele ei vasta.

Ära kuulamisele küsis pidaja, et kui koolijuht on sõlminud tähtajalised töölepingud kuni üheks aastaks isikutega, kellel on vähemalt keskkaridus ning kelle kvalifikatsioon ja pedagoogiline kompetentsus on piisavad õpieesmärkide täitmiseks ja õpitulemuste saavutamiseks, siis kas taolised tähtajalised töölepingud mahuvad kriteeriumi „piisav“ raamesse.

Selgitame, et nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajad on kvalifikatsioonita ka sel juhul, kui nendega on sõlmitud vastavalt PGSi sätetatu le tähtajalised lepingud ning piisavuse hindamisel arvestatakse nii nende õpetajatega kui nende antud tundidega.

Koolijuhile on antud võimalus sõlmida kuni aastased töölepingud veel nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega ja sobivaid töötajaid toetades saab aidata neil täita kvalifikatsiooninõuded mõistliku aja jooksul. Selleks, et ei sõlmitaks liiga paljude nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega tähtajalisi lepinguid, ongi õigusaktides piisavuse klausel. Järelevalves selgus näiteks, et nelja kvalifikatsioonita õpetajaga, kelle kvalifikatsioon oli õigesti mittenõuetekohaseks hinnatud, olid sõlmitud tähtajatud töölepingud kolmel juhul 2020. aastal ja ühel juhul 2021. aastal. Seega ei ole nende õpetajate ametikohtadele ka konkursse välja kuulutatud, kuigi seda oleks olnud võimalik teha mitmel korral, ja nende asemele pole otsitud nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajaid.

Ära kuulamisele esitas pidaja, et koolis õpib 189 Ukraina päritolu õpilast ja lähtuvalt soovist toetada paremini sõjapõgenikest õpilasi, on tööle võetud ka ukrainlastest õpetajaid. Pidaja sõnul on seda soovitanud ka ministeerium, ometi teades, et Ukraina päritolu õpetajate kvalifikatsioon ei vasta Eestis kehtivatele kvalifikatsiooninõuetele.

Juhime tähelepanu, et nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajate piisavuse probleem pole tekkinud koolis Ukraina õpetajate lisandumisega. Nimelt annab üks Ukraina päritolu õpetaja koolis ukraina keelt, mis on valikõppeaine, ja tema kvalifikatsioon on nõuetekohane. Järelevalves tuvastati, et koolis on pikemat aega hinnatud õpetajate kvalifikatsiooni valesti. Sisehindamise aruandes on kool välja toonud, et perioodil 2010–2022 on nõutava kvalifikatsiooniga õpetajate osakaal koolis antud hinnangute põhjal 88–98%, sealhulgas 2022 sügise seisuga 88%. Järelevalves aga selgus, et kvalifikatsiooniga õpetajate osakaal on oluliselt väiksem. Seega ei ole koolis õpetajate kvalifikatsiooniga seotud probleemid tekkinud viimasel ajal, vaid olnud juba pikemat aega.

Haridusametuse juht peab tegema kõik endast sõltuva, et täita õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohad kvalifikatsiooninõuetele vastavate pedagoogidega. Õpetajaga, kelle kvalifikatsiooninõuetele ei vasta, saab PGSi⁴⁸ alusel sõlmida tähtajalise töölepingu tingimusel, et õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat. EHise andmetel on koolis 13 pedagoogi, kelle kvalifikatsioon ei vasta nõuetele, kuid kellega on sõlmitud sellest hoolimata tähtajatu tööleping.

Ühe töötajaga on sõlmitud tähtajaline tööleping viieks aastaks. Direktor selgitas, et see tulenes asjaolust, et Ukrainast pärit töötajal on ajutine elamisluba tähtajaga viis aastat.

Seadus⁴⁹ sellist erisust ette ei näe. Nimelt ei saa direktor sõlmida kvalifikatsiooninõuetele mittevastava õpetajaga tähtajalist töölepingut kauemaks kui üks aasta, sest vastav erisäte ütleb, et kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ning kelle kvalifikatsioon ja pedagoogiline kompetentsus on piisavad, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine. Sellisel juhul korraldab direktor aasta jooksul uue avaliku konkursi. Kui tööleping on sõlmitud kauemaks kui üks aasta, ei ole direktoril võimalik korraldada ametikohale uut konkurssi.

Täiendavalt oli vaatluse all õppe- ja kasvatusala töötajate riigikeele oskuse tase vastavalt Vabariigi Valitsuse määruses⁵⁰ kehtestatud.

Järelevalves selgus, et ametikohale nõutav riigikeele oskuse tase puudus järgmistel õppe- ja kasvatusala töötajatel:

- 1) koolipsühholoog (0,5 ametikohta) ja õpetaja (inimeseõpetus, kehaline kasvatus, loodusõpetus II kooliaste, koormus 7 tundi) – puudub ametikohale nõutav B2 keeleoskuse tase;
- 2) koolipsühholoog (1,0 ametikohta) – puudub ametikohale nõutav B2 keeleoskuse tase;
- 3) klassiõpetaja (klassiõpetaja II kooliastmes, vene keel III kooliastmes, valikaine III kooliastmes, koormus 20 tundi) – puudub ametikohale nõutav B2 keeleoskuse tase;
- 4) logopeed (0,75 ametikohta) – puudub ametikohale nõutav B2 keeleoskuse tase;
- 5) õpetaja (vene keel II–III kooliaste, koormus 18 tundi) – puudub ametikohale nõutav B2 keeleoskuse tase;
- 6) õpetaja (inglise keel III kooliaste, koormus 9 tundi) – puudub ametikohale nõutav B2 keeleoskuse tase.

Kooli 64 õppe- ja kasvatusala töötajast puudub ametikoha nõuetele vastav riigikeele oskuse tase kuuel töötajal.

Direktor selgitas, et kõik nad õpivad eesti keelt ja just Ukrainast tulnud õpetajad on väga motiveeritud ja seetõttu ka saavutavad paremaid tulemusi, nad tahavad koolis töötada.

Eesti keelt teise keelena või eesti keelt ja kirjandust õpetavad üheksa õpetajat. Neist vaid kahel õpetajal on nõutav kvalifikatsioon ja keeletase. Kahel eesti keele õpetajal on võimalik saavutada nõutav kvalifikatsioon õpetajakutse omandamise järel ning kaks õpivad eesti keel teise keelena õpetajakoolituse magistriõppekaval.

Direktor selgitas, et magistriõppes õppivad õpetajad on õpinguid lõpetamas. Eesti keele õpetajaid leida ei ole kerge. Vene õppekeelega koolides töötavate eesti keele õpetajate vastutus

⁴⁸ PGS, § 74 lg 7.

⁴⁹ PGS, § 74 lg 7.

⁵⁰ Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 9 p-d 6 ja 7: C1-tasemel eesti keele oskust nõutakse järgmistelt isikutelt: 6) õppeasutuste juhid, nende asetäitjad ja õppejuhid; 7) eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajad või õppejõud. § 8 p 6: vähemalt B2-tasemel eesti keele oskust nõutakse järgmistelt isikutelt: pedagoogid (v.a eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajad).

on suur: eesti keeles tehakse järjepidevalt tasemetöid, põhikooli lõpus on eksam, õpilaste keeleoskusele pööratakse nii kooli kui riigi tasemel suurt tähelepanu. Õpperühmad on küll klassidest väiksemad, seetõttu on natuke kergem, samuti on nende töötasu natuke tõstetud, kuid siiski pole eesti keele õpetajana tööle asuda soovijaid. Direktori sõnul on eesti keeles õppeainet õpetavate õpetajate töö mõneti isegi keeleõpetaja tööst raskem ja neid püütakse aidata abiõpetajatega.

Koolis tegeldakse motivatsioonisüsteemi ülevaatamisega, aga kandideerijate soovid on sageli kõrgemad, kui kool pakkuda suudab.

Pidaja lisas, et Tartu linn maksab eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava alusel aastas ühe lisakuupalga vene õppekeele koolide eesti keele ja eesti keeles õpetavatele õpetajatele, kes asusid õpetajana kooli tööle 2022 ja kelle kvalifikatsioon on nõuetekohane. Kuid praegu koolis nendele tingimustele vastavaid õpetajaid pole.

Lisaks töötasule aitab õpetajaid koolis hoida tõhus koolikorraldus, mis algab vajalike vahendite olemasolust, töökoormuse hoidmisest tasemel, mis võimaldab õpetajal ka ajamahukamat ettevalmistust ja tagasisidestamist, ning lõpetades süsteemselt korraldatud õpetajate koostööga õppekava ning töökava koostamisel, tundide ettevalmistamisel ja üksteiselt õppimisel.

Järelevalves selgus, et õpetajad külastavad üksteise tunde. Seega on loodud tingimused üksteiselt õppimise kultuurile ja edaspidi saab suuremat rõhku panna selle tööviisile puhul õpetajate õppimisele ja enesearengu toetamisele.

Kooli eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas ei ole käsitletud eesti keele õpetajate kvalifikatsiooni ega vajalike õpetajate olemasolu. Kool on tegevuskavas eesmärgina nimetanud põhikooli lõpuks jõuda õpilaste B2 keeleoskustasemeni. Selle eesmärgi saavutamiseks on olulise tähtsusega nõutava kvalifikatsiooni ja erialase kompetentsiga õpetajate olemasolu, kuid praegune olukord ei soodusta tegevuskava eesmärgi täitmist.

Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas on 2026. aastaks siht, et kõiki eestikeelseid aineid õpetavad õpetajad kasutavad LAK-õppe metoodikat. Käesolevaks õa-ks on planeeritud tegevuskavas LAK-õppe koolitus. Kümme õpetajat läbis 2022 lõpuks LAK-õppe ABC koolituse.

Teises keeles õpetamise metoodika pikemal kursusel on perioodil 2018–2022 osalenud eespool nimetatutega kokku kaksteist eesti keele ja eesti keeles õpetavat õpetajat 28st. Kaheksal õpetajal on LAK-õppe metoodikakoolitused läbitud vahemikus 2012–2015, aga hiljem uusi metoodilisi koolitusi pole läbitud. Kaheksal eesti keeles õpetaval õpetajal pole läbitud ühtki pikemat metoodikakursust.

Direktor selgitas, et kevadpoolaastal on planeeritud veel ühe LAK-õppe ABC koolituse toimumine koolis ja seal osalevad ka õpetajad, kes seni koolitusi pole läbinud.

Paljud õpetajad, kes täna eesti keeles ei õpeta, on samuti varasemalt läbinud LAK-õppe koolitusi. Samas jääb suur osa neid koolitusi perioodi 2012–2015. Oma teadmisi ja oskusi pole järjepidevalt arendatud. Lisaks LAK-koolitustele pakutakse erinevaid metoodikakoolitusi erineva pikkusega koolikogemusega õpetajatele, millel aga kooli õpetajad osalenud pole.

Eesti keele metoodiku sõnul on õpetajatel info erinevatest koolitustest olemas ning nad saavad soovi korral nendel ka osaleda. Ka tema meelest on järjepidev enesetäiendamine vajalik, sest õpetaja elukutse eeldab pidevat õppimist ja uute metoodikatega kursisolemist.

Direktori sõnul ei ole õpetajad huvitatud metoodikakoolitustest, mis ei ole seotud konkreetselt nende õpetatava ainega ja neid õpetajad ei leia.

PGSi⁵¹ kohaselt peab õpilasele koolis vajadusel tagama tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus. Koolis töötas järelevalve ajal üks eripedagoog, kolm koolipsühholoogi, neli logopeedi ja sotsiaalpedagoog. Nõuetekohase kvalifikatsiooniga on üks logopeed ja üks koolipsühholoog, teistel tugispetsialistidel nõuetekohane kvalifikatsioon puudub. Tugiteenuse tagamise eelduseks on see, et teenuse osutajal on vajalik kvalifikatsioon, seega pole koolis eripedagoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus tagatud.

Ärakuulamisel pidaja eelpool esitatud väitega ei nõustunud, kuna antud väide põhinevat formaalsetel alustel ning olevat alusetu, sest järelevalve käigus tugispetsialistide tegelikku pädevust ja oskusi ei hinnatud, samuti ei hinnatud tugiteenuste osutamise sisulisi aspekte ega ka linnas olemasolevaid alternatiivseid võimalusi tugiteenuste tagamiseks.

Pädevus tugispetsialisti pädevusi hinnata on kutse andjal või eriala õpetaval kõrgkoolil. Järelevalve ei saa asuda nende asemele. Järelevalves hindame õppe- ja kasvatusala töötajate, sealhulgas tugispetsialistide kvalifikatsiooni, millele on nõuded esitatud määruses⁵². Eripedagoogi, logopeedi ja psühholoogi kvalifikatsiooninõudeks on erialane magistrikraad või vastav kutse, sotsiaalpedagoogil erialane kõrgharidus või vastav kutse. Isik, omades enda või koolijuhil arvates nõutud pädevusi, saab kutse andja juures need ära tõestada kutset taotledes.

Pidaja selgitas ärakuulamisel, et lisaks koolides töötavatele tugispetsialistidele on koolidel Tartu linnas võimalus vajadusel kasutada Hariduse Tugiteenuste Keskuse kvalifitseeritud tugispetsialistide nõustamist ja abi.

Tunnustame Tartu linna, kes tugikeskuse kaudu toetab koole ja koolides töötavaid tugispetsialiste. Järelevalves lähtume tugispetsialistide teenuse tagamise hindamisel määrusest⁵³, milles sätestatakse põhikoolis või gümnaasiumis teenust osutavate tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamine. Selle järgi on tugispetsialistide teenus õppeprotsessis õpilase arengut, võimetekohast õppimist ja sotsiaalseid oskusi toetav logopeedi, eripedagoogi, koolipsühholoogi või sotsiaalpedagoogi teenus⁵⁴. Direktor võtab teenuse osutamiseks kooli tööle vajalikud tugispetsialistid või korraldab teenuse kättesaadavuse viisil, mis arvestab õpilaste vajadustega⁵⁵. Tugispetsialistide teenuses on oluline osa tugispetsialisti ja õpetajate koostööl, vahetul tegevusel õpikeskkonnas, mistõttu väljaspool kooli teenuseid osutav tugispetsialist peab osa oma teenuse osutamise ajast olema kontaktis kooli õpetajate, teiste tugispetsialistide ja kooli juhtkonnaga ning tegema nendega koostööd. Samuti peab arvestama asjaoluga, et kõikide tugiteenuseid vajavate õpilaste vanemad ei ole võimelised viima oma last väljaspool kooli asuva keskuse tugispetsialisti juurde ning seetõttu võib jääda neil õpilastel vajalik teenus vajalikul määral saamata.

Praegu koolis puuduva eripedagoogi ja sotsiaalpedagoogi teenuse osutamisel saavad hakata Hariduse Tugiteenuste Keskuse spetsialistid koolile vajalikku teenust osutama. Selleks tuleb koolil ja keskusel kokku leppida ja dokumentaalselt näidata, milline tugispetsialist, millise koormusega ja milliseid määruses teenuse kirjelduses⁵⁶ esitatud ülesandeid koolis täidab. Sellisel juhul on koolijuhil võimalik hinnata ka teenust osutava tugispetsialisti kvalifikatsiooni ja veenduda selle olemasolus ning juhtida ja korraldada tugispetsialisti tööd koolis.

⁵¹ PGS, § 37 lg 2.

⁵² Haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määrus nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“.

⁵³ Haridus- ja teadusministri 21.02.2018. a määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“.

⁵⁴ Haridus- ja teadusministri 21.02.2018. a määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“, § 2 lg 1.

⁵⁵ Haridus- ja teadusministri 21.02.2018. a määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“, § 3 lg 4.

⁵⁶ Haridus- ja teadusministri 21.02.2018. a määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“, § 2. lg-d 2 ja 3.

Direktor selgitas, et venekeelseid tugispetsialiste pole. Kuna koolis on palju HEV-õpilasi, siis vajadus kõigi tugispetsialistide järele on suur. Loodetakse, et praegu koolis töötav isik lõpetab kevadel erialased magistriõpingud ning tema kvalifikatsioon eripedagoogina on seejärel nõuetekohane. Õpilaste eesti keele oskuse toetamisega tegelevad praegu logopeedid, kellest üks, kellel ka erialased õpingud pooleli, keskendubki eesti keele kirjutamise ja lugemise raskustega õpilastele.

Mahajäämuse, õpiraskuste või muude takistuste ilmnemisel, õpetajate ning vanemate nõustamisel ning toetamisel ja õpilastele täiendava toe pakkumisel on oluline roll kooli tugispetsialistidel. Tulemusliku õppe tagamiseks ja õpilaste eesmärgipäraseks toetamiseks on oluline, et koolis töötaksid kvalifitseeritud tugispetsialistid, kes on omandanud vastavad teadmised, oskused ja pädevused.

Direktor on sõlminud kahe psühholoogi ja logopeediga tähtajalised töölepingud. PGSis⁵⁷ on sätestatud erisus tähtajalise töölepingu sõlmimiseks, aga see hõlmab ainult õpetajaid, tugispetsialistide kohta see ei käi. Seega tugispetsialistiga ei saa sõlmida tähtajalist töölepingut PGSi alusel ja kvalifikatsioonita tugispetsialist ei saa osutada ka nõutud tugiteenust. Kui töötajal on olemas kas täiendkoolituse või tasemeõpingute kaudu omandatud mõningased vastava tugispetsialisti kompetentsid, saab isik osutada teatud ulatuses õpilastele tugiteenuseid, kui tema tööd aitab kavandada ning õpilaste arengut hinnata nõuetekohase kvalifikatsiooniga tugispetsialist.

4.1. Ettepanekud direktorile ja pidajale

- 4.1.1. Tagamaks EHISe andmete õigsus, muuta nõuetekohase kvalifikatsioonita pedagoogide kvalifikatsiooni andmed õigesti mittenõuetekohaseks.
- 4.1.2. Leida eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajate motiveerimiseks lisavõimalusi nii töökorralduslikult kui ka töötasustamise osas.
- 4.1.3. Motiveerida ja suunata eesti keele ja eesti keeles õpetavaid õpetajaid osalema erinevatel meetodikakoolitustel ka väljaspool kooli.
- 4.1.4. Sõlmida nõuetekohase kvalifikatsioonita isikutega, kes osalevad tugiteenuste rakendamisel, töölepingud ametikohtadele, mis vastavad tema kompetentsidele.

4.2. Ettekirjutused pidajale

- 4.2.1. Tagada kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus lähtuvalt nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust, vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikele 9. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.2.2. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele, korraldada koolis kehtestatud õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ning teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute ametikohtade täitmiseks korraldatava avaliku konkursi korrale vastavalt konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel on olemas nõutav tasemeharidus, kuid puudub õpetajakutse, juhul, kui töötajale ei ole omistatud õpetajakutset hiljemalt 01.06.2024. Täitmise tähtaeg: 01.07.2024.
- 4.2.3. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele, korraldada koolis kehtestatud õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ning teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute ametikohtade täitmiseks korraldatava avaliku konkursi korrale vastavalt konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel puudub magistrikraad ja kes ei ole asunud seda omandama 01.09.2023. Täitmise tähtaeg: 01.01.2024.

⁵⁷ PGS, § 74 lg 7.

- 4.2.4. Tagada koolis õpilastele tasuta eripedagoogi teenuse osutamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetele 2 ja 3 ning haridus- ja teadusministri 28.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõikele 4. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.2.5. Tagada õpilastele koolis tasuta sotsiaalpedagoogi teenuse osutamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetele 2 ja 3 ning haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõikele 3. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.

Ärakuulamisel soovis pidaja, et pikendataks ettekirjutuste 4.2.1., 4.2.4. ja 4.2.5. tähtaega kuni 01.09.2024, et anda koolile ja pidajale võimalus leida parimaid lahendusi kvalifikatsioonile vastavate õpetajate ja tugispetsialistide värbamiseks või olemasolevatele õpetajatele ja tugispetsialistidele piisavalt aega vastava kvalifikatsiooni omandamiseks.

Me ei saa pikendada soovitud ettekirjutuste tähtaega, sest kooli õpilastele peab olema kättesaadav kvaliteetne üldharidus ning kool ja pidaja peavad tegema selleks endast kõik oleneva. Õpilastel peab olema kättesaadav tugispetsialistide teenus. PGSi⁵⁸ kohaselt tagab pidaja põhikooli pidamisel põhikooli riikliku õppekava täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks. Pidaja väitis, et Tartu linna koolidel on võimalus kasutada vajadusel Hariduse Tugiteenuste Keskuse kvalifikatseeritud tugispetsialistide abi. Keskuse spetsialistide tööd saab korraldada nii, et koolis on vajalikud hariduse tugiteenused õpilastele kättesaadavad.

Me ei saa lubada koolil tegutseda veel terve õppeaasta olukorras, kus õpilastele pole tagatud oluliste tugispetsialistide teenus ettenähtud sisus ning kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtudes. Koolijuht ja kooli pidaja koostöös peavad leidma võimalusi nõuetekohase kvalifikatsiooniga eesti ja inglise keele õpetajate leidmiseks juba uue õppeaasta algusest alates. Samuti saab kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavust tagada, kui praegu ainult keskharidust omavate õpetajate (neid on koolis vähemalt viis) asemele, kelle tähtajalised töölepingud lõpevad, värvatakse nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajad juba käesoleval kevadel.

Ärakuulamisel märkis pidaja, et õiendis tehtud ettekirjutused 4.2.2. ja 4.2.3 on seotud sama eesmärgi, tagada kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus, saavutamisega, kuid nende tähtaeg on oluliselt pikem ja realistlikum ettekirjutuse 4.2.1 tähtajast.

Ettekirjutusi 4.2.2 ja 4.2.3 poleks tehtud, kui koolis oleks nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega sõlmitud õigesti tähtajalised töölepingud. Me ei soovi luua olukorda, kus tuleb hakata tähtajatuid töölepinguid muutma tähtajaliseks nende õpetajate puhul, kes saavutavad puuduva õpetajakutse või lõpetavad õpetajakoolituse magistriõpingud järgneva aasta jooksul. Oluline on hinnata veel kvalifikatsioonita õpetajate tegelikku ettevalmistust, näiteks juba alustatud õpetajakoolituse magistriõpinguid või vajalikku ettevalmistust ning valmisolekut õpetajakutse taotlemiseks.

⁵⁸ PGS, § 7 lg 1.